

การพัฒนาทักษะการสืบค้นข้อมูลของนักศึกษา โดยใช้วิธีการจัดการเรียนรู้เชิงรุก

The Development of Information Retrieval Skills of Students Using Active Learning Method

ชิตเวทย์ จันทสร¹, กลิ่นแก้ว มาตา², นัยนา ขนอนเวช³ และ กจิตตา ชินพิทักษ์วัฒนา⁴
Chitawate Juntasorn¹, Klinkaew Mata², Niyana Khanonwech³ and Kajitta Chinpitakwattana⁴
สาขาวิชาการศึกษาระดับปฐมวัย คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี
Branch Program in Early Childhood Education, Department Faculty of Education,
BangkokThonburi University, Thailand
Corresponding Author, E-mail: ¹chitawate.jun@bkkthon.ac.th

Retrieved: May 23, 2025; Revised: June 20, 2025; Accepted: June 28, 2025

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) พัฒนาทักษะการสืบค้นข้อมูล 2) พัฒนาวิธีการจัดการเรียนรู้เชิงรุก และ 3) ศึกษาผลการประเมินทักษะการสืบค้นข้อมูลของนักศึกษา กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยเป็นนักศึกษา ชั้นปีที่ 1 สาขาวิชาการศึกษาระดับปฐมวัย คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี ที่ลงทะเบียนในรายวิชา อุดมการณ์และจิตวิญญาณความเป็นครู ในภาคการศึกษาที่ 2 ปีการศึกษา 2566 โดยเป็นกลุ่มทดลอง 20 คน และกลุ่มควบคุม 20 คน โดยใช้วิธีการสุ่มแบบกลุ่ม เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ 1) แผนการจัดการเรียนรู้เชิงรุก 2) แบบประเมินทักษะการสืบค้นข้อมูล สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ประกอบด้วย ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่า เบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า 1) ทักษะการสืบค้นข้อมูล ประกอบด้วย ประกอบด้วย 5 ทักษะ ได้แก่ การวางแผนการ ค้นคว้าแหล่งข้อมูลจากแหล่งการเรียนรู้ การเก็บรวบรวมข้อมูล การจัดกระทำข้อมูล การนำเสนอ/การสื่อ ความหมายข้อมูล และการสรุปผลข้อมูล 2) วิธีการจัดการเรียนรู้เชิงรุก โดยใช้แผนการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ในรายวิชา อุดมการณ์และจิตวิญญาณความเป็นครู แบ่งออกเป็น 10 แผน โดยผลการประเมินความเหมาะสมใน แต่ละด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากถึงมากที่สุด โดยเรียงตามลำดับความเหมาะสม คือ สื่อช่วยสอน (\bar{X} = 4.62, SD = 0.25) เนื้อหา (\bar{X} = 4.56, SD = 0.31) ภาพประกอบ (\bar{X} = 4.54, SD = 0.25) แผนปฏิบัติการสอน (\bar{X} = 4.50, SD = 0.26) และภาษา (\bar{X} = 4.41, SD = 0.26) และ 3) ผลการประเมินทักษะการสืบค้นข้อมูลของนักศึกษา พบว่า หลังการจัดการเรียนรู้เชิงรุก นักศึกษากลุ่มทดลองมีทักษะการสืบค้นข้อมูลสูงกว่า ก่อนการจัดการเรียนรู้เชิงรุก และหลังการจัดการเรียนรู้เชิงรุก นักศึกษากลุ่มทดลองมีทักษะการสืบค้นข้อมูลสูงกว่า กลุ่มควบคุม

คำสำคัญ: การพัฒนาทักษะ; การสืบค้นข้อมูล; การเรียนรู้เชิงรุก

Abstract

This research aimed to 1) develop information retrieval skills 2) develop active learning method, and 3) study the assessment results of information retrieval skills of students. The sample groups were students of the branch program in early childhood education, department faculty of education, Bangkokthonburi University who enrolled in the Ideology and Spirituality of

Teachers course in the second semester of the academic year 2023. The experimental group was 20 students and the control group was 20 students and divided using cluster random sampling. The research instrument was 1) the active learning method plan, and 2) the information retrieval skills assessment forms. The statistics used for data analysis were percentage, mean, and standard deviation.

The research results revealed that: 1) Information retrieval skills comprised 5 skills as follows: Planning for researching information sources from learning sources, Collecting information, Organizing information, Presenting/communicating information, and Summarizing information results, 2) Active learning management methods using active learning management plans in the subject of Ideology and Spirituality of Teachers into 10 plans, the overall assessment results for the suitability of each aspect were found to be at a high to highest level, ranked in order of suitability as follows: teaching aids (\bar{X} = 4.62, SD = 0.25), content (\bar{X} = 4.56, SD = 0.31), illustrative (\bar{X} = 4.54, SD = 0.25), training action plans, and language (\bar{X} = 4.41, SD = 0.26), and 3) the assessment results of information retrieval skills of students found that the post-active learning method of the experimental group had more information retrieval skills than before the active learning method, and the post-active learning method of the experimental group had more information retrieval skills than before the control group.

Keywords: Skills Development; Critical Information Retrieval; Active Learning Method

บทนำ

ประเทศไทยได้กำหนดแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2566-2570) เพื่อระบุนโยบายและประเด็นการพัฒนาประเทศ โดยให้ความสำคัญและมุ่งดำเนินการในระยะ 5 ปีที่สองของยุทธศาสตร์ชาติ เพื่อพัฒนาศักยภาพให้สอดคล้องกับพลวัตและเงื่อนไขใหม่ของโลก เพื่อให้ประเทศไทยสามารถเติบโตต่อไปได้อย่างต่อเนื่องและยั่งยืน ท่ามกลางกระแสการเปลี่ยนแปลง ความไม่แน่นอน และความซับซ้อนที่มากขึ้นของโลกยุคใหม่ ด้านการศึกษาของประเทศไทยก็เช่นกันมีการเปลี่ยนแปลงไปโดยมุ่งผลลัพธ์ในการเรียนรู้ของผู้เรียนที่มากกว่าการมีคะแนน นั่นคือ การที่ผู้เรียนสามารถสร้างองค์ความรู้และผลิตนวัตกรรมได้ด้วยตนเองกับสังคมโลกได้ มีความตระหนักและเล็งเห็นถึงความสำคัญของการนำเทคโนโลยีมาเป็นส่วนหนึ่งในชีวิตประจำวัน ดังนั้น ผู้สอนและผู้เรียนในการศึกษายุค 4.0 จึงต้องปรับตัวให้เข้ากับการเรียนรู้ให้เท่าทันยุคสมัยที่เปลี่ยนแปลงไปด้วย เนื่องจากในยุคของการศึกษาก่อนหน้านี้ที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนสามารถสร้างองค์ความรู้ได้ด้วยตนเอง แต่ไม่สามารถถ่ายทอดและนำมาใช้ประโยชน์ได้ในชีวิตประจำวัน เพื่อให้วัตถุประสงค์ของการเรียนรู้นั้นบรรลุตามผลที่ได้ตั้งไว้ ทั้งนี้ต้องมีการพัฒนาทักษะด้านต่าง ๆ อย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะด้านเทคโนโลยีสารสนเทศที่เข้ามามีบทบาทอย่างมากในวงการศึกษา ทั้งในปัจจุบันและอนาคต เพื่อให้สามารถชี้แนะและส่งเสริมให้ผู้เรียนเรียนรู้ได้ด้วยตนเองตลอดเวลา (ทศพร ดิษฐ์ศิริ, 2563)

ทักษะที่สำคัญและมีความจำเป็นของการศึกษาในศตวรรษที่ 21 คือ ทักษะการค้นคว้าหาข้อมูล ซึ่งเป็นผลมาจากสังคมแห่งการเปลี่ยนแปลงที่ทั่วโลกเต็มไปด้วยข่าวสารและข้อมูลต่าง ๆ ที่ล้นส่งผลกระทบต่อการดำเนินชีวิตและการตัดสินใจของผู้คนอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ผู้ที่สามารถเข้าถึงและมีความแม่นยำตรงของข่าวสารและข้อมูลมากกว่า ย่อมตัดสินใจในสิ่งต่าง ๆ ได้อย่างเหมาะสมและถูกต้อง การรับรู้ข่าวสารและข้อมูลเหล่านี้เกี่ยวข้องกับ

โดยตรงกับการเรียนรู้ตลอดชีวิตบนพื้นฐานของการเรียนรู้ด้วยตนเอง ซึ่งการเรียนรู้ด้วยตนเองเป็นคุณลักษณะที่สำคัญต่อการดำเนินชีวิตที่มีประสิทธิภาพ ซึ่งมีความจำเป็นอย่างยิ่งสำหรับการศึกษาในปัจจุบันที่ต้องมีส่งเสริมให้บุคคลมีคุณลักษณะของการขึ้นนำตนเองในการเรียนรู้ เพื่อให้บุคคลมีประสบการณ์และมีศักยภาพในการแสวงหาความรู้เพื่อเป็นพื้นฐานในการศึกษาตลอดชีวิตต่อไป (สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ, 2561)

ทักษะการสืบค้นข้อมูล เป็นสิ่งจำเป็นและกลายเป็นทักษะพื้นฐานสำหรับการเรียนรู้ในยุคปัจจุบัน เนื่องจากอิทธิพลของอินเทอร์เน็ตที่ช่วยให้การเข้าถึงข้อมูลที่หลากหลายจากทั่วทุกมุมโลก ด้วยวิธีการที่สะดวก รวดเร็ว และง่ายดายมากยิ่งขึ้น อินเทอร์เน็ตจึงนับว่า มีบทบาทที่สำคัญอย่างยิ่งในกระบวนการศึกษาหาข้อมูล และเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ ดังนั้น ความสามารถในการค้นคว้าหาข้อมูลจากอินเทอร์เน็ตที่มีคุณภาพ และใช้ประโยชน์ของข้อมูลเหล่านั้นได้อย่างสูงสุด การอบรม และปลูกฝังทักษะดังกล่าวซึ่งถือเป็นสิ่งสำคัญ เพื่อสนับสนุน และส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดจนการดำรงชีวิตให้ดียิ่งขึ้น ในทางกลับกัน ขณะที่อินเทอร์เน็ตช่วยให้การเข้าถึงข้อมูลเป็นไปอย่างง่ายดาย แต่ข้อมูลที่ค้นพบอาจจะไม่ใช่ข้อมูลที่ถูกต้อง หรือเป็นความจริงทั้งหมด นำไปสู่ปัญหาของการวิเคราะห์ การตีความ รวมทั้งความเข้าใจผิดจากการตีความข้อมูลที่ไม่ถูกต้องเหล่านั้นได้เช่นกัน ซึ่งเป็นอุปสรรคต่อการค้นคว้าข้อมูลที่มีประสิทธิภาพ (EDUCA Secretariat Office, 2020)

แนวทางพัฒนาทักษะการค้นคว้าให้มีคุณภาพมากยิ่งขึ้นมีหลากหลายวิธี ขั้นแรกจะต้องทำความเข้าใจและเชื่อมั่นในความสามารถของนักเรียน (ผู้เรียน) ในการใช้อินเทอร์เน็ตสืบค้นข้อมูลที่ถูกต้องได้ การอบรมหรือฝึกฝนทักษะดังกล่าว ไม่ใช่การบอกว่า นักเรียน (ผู้เรียน) ใช้อินเทอร์เน็ตในการค้นคว้าไม่ถูกต้องหรือใช้ไม่ได้มีดีพอ แต่เรียนรู้เพื่อใช้ให้ดี และมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น โดยมีแนวทางที่สามารถพัฒนาทักษะการค้นคว้า ได้แก่ 1) การฝึกอบรมผ่านการปฏิบัติจริง ๆ และสะท้อนรายละเอียด วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้ว่า มีลักษณะเช่นไร มีแหล่งที่มาที่น่าเชื่อถือ หรือมีการรับรองความถูกต้องของข้อมูลเหล่านั้นมากน้อยแค่ไหน 2) การจัดทำคู่มือหลักการการค้นคว้า ข้อมูล ข้อเสนอแนะแหล่งข้อมูลที่น่าเชื่อถือ รวมทั้งข้อควรระวังในการนำข้อมูลไปใช้อย่างเหมาะสม และถูกต้องตามกฎหมาย เช่น การไม่คัดลอกข้อมูลของผู้อื่น หรือแอบอ้างข้อมูลมาใช้โดยไม่ขออนุญาตหรือให้การอ้างอิง 3) จัดหาชั่วโมงเรียนที่ทำการอบรมฝึกฝนทักษะการวิจัย และการค้นคว้าเบื้องต้น เพื่อปูพื้นฐานในการเรียนรู้ต่อยอดในระดับที่สูงขึ้น อีกทั้งทำการประเมินความเข้าใจของนักเรียนในการค้นคว้า สืบค้นข้อมูลต่าง ๆ ได้อย่างเหมาะสม 4) การ บูรณาการเชื่อมโยงทักษะการค้นคว้าข้อมูลและหลักการวิจัยอย่างง่ายเข้ากับวิชาเรียนต่าง ๆ เพื่อพัฒนาทักษะเข้ากับการเรียนรู้และใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างหลากหลาย โดยไม่จำเป็นจะต้องจำกัดขอบเขตแค่เพียงบางวิชาเท่านั้น และ 5) ส่งเสริมและสนับสนุนให้ผู้เรียน ทำการศึกษาค้นคว้าข้อมูลจากแหล่งอื่น ๆ ที่ไม่ใช่แค่เพียงข้อมูลที่สามารถสืบค้นได้จากอินเทอร์เน็ตเท่านั้น เช่น หนังสือ วารสารและบทความที่ได้รับการรับรอง เป็นต้น ดังนั้น การปลูกฝังหรืออบรมทักษะการวิจัย และค้นคว้าข้อมูลที่ดีให้แก่แก่นักเรียน (ผู้เรียน) นั้น ครูในฐานะผู้ถ่ายทอดองค์ความรู้เองจะต้องมีการพัฒนาบทบาทของตนเองให้มีทักษะที่ดียิ่งขึ้นอยู่เสมอ เพื่อเป็นแบบอย่างที่ดีที่ผู้เรียนสามารถปฏิบัติตาม และซึมซับกระบวนการคิดวิเคราะห์จากครูจนเกิดเป็นความคุ้นชิน และกลายเป็นทักษะที่ดีที่นำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อการดำเนินชีวิตต่อไปได้ (EDUCA Secretariat Office, 2020)

วิธีการเรียนที่สอดคล้องและเหมาะสมต่อการมีส่วนร่วมของผู้เรียนที่สามารถพัฒนาทักษะการสืบค้นข้อมูลได้เป็นอย่างดีนั้นคือ วิธีการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active learning) ซึ่งเป็นวิธีการจัดการเรียนรู้ที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนเป็น Active learner โดยผู้สอนจะทำหน้าที่เป็นผู้คอยอำนวยความสะดวกให้แก่ผู้เรียนมากกว่า จะเป็นผู้บรรยายหรือสอนเองทั้งหมด ผู้สอนจะต้องเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้แสวงหาความรู้ แลกเปลี่ยนความรู้ และสร้างความรู้ด้วยตัวเอง ถือเป็นสิ่งสำคัญที่ผู้เรียนต้องมี ซึ่งตอบสนองต่อทักษะการเรียนรู้ศตวรรษที่ 21 ช่วยให้ผู้เรียนสามารถบูรณาการ พัฒนาวิสัยทัศน์การเรียนรู้โดยผสมผสานองค์ความรู้ ทักษะเฉพาะด้านความชำนาญการและความรู้เท่าทันด้านต่าง ๆ เข้าด้วยกันเพื่อประสบความสำเร็จ (ณัฐพล อยู่เป็นสุข, 2561)

วิธีการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ซึ่งเป็นกระบวนการจัดการเรียนการสอนที่เน้นการจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิควิธีที่หลากหลาย โดยให้ความสำคัญกับผู้เรียน ให้ผู้เรียนได้เข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการเพื่อให้เกิดปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนกับผู้เรียนและผู้เรียนด้วยกันเอง เน้นการเรียนรู้จากการลงมือปฏิบัติจริงและใช้การสนทนาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เพื่อให้ผู้เรียนสามารถสร้างองค์ความรู้ขึ้นได้ด้วยตนเองและสามารถนำไปใช้ในสถานการณ์อื่น ๆ ได้ บทบาทของผู้สอนเป็นเพียงผู้อำนวยความสะดวก และเป็นผู้วางแผนในการจัดกิจกรรมในชั้นเรียนเท่านั้น วิธีการเรียนในลักษณะนี้ส่งผลให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนการสอนมากขึ้น ส่งผลให้เกิดการเรียนรู้ในการเรียนและมีความเหมาะสมกับเนื้อหาวิชาที่มีความเกี่ยวข้องกับเทคโนโลยีสารสนเทศในด้านความรู้ที่จะนำมาใช้ในทักษะการปฏิบัติเป็นอย่างดี (ปริญานุษ พรหมภาสิต, 2559)

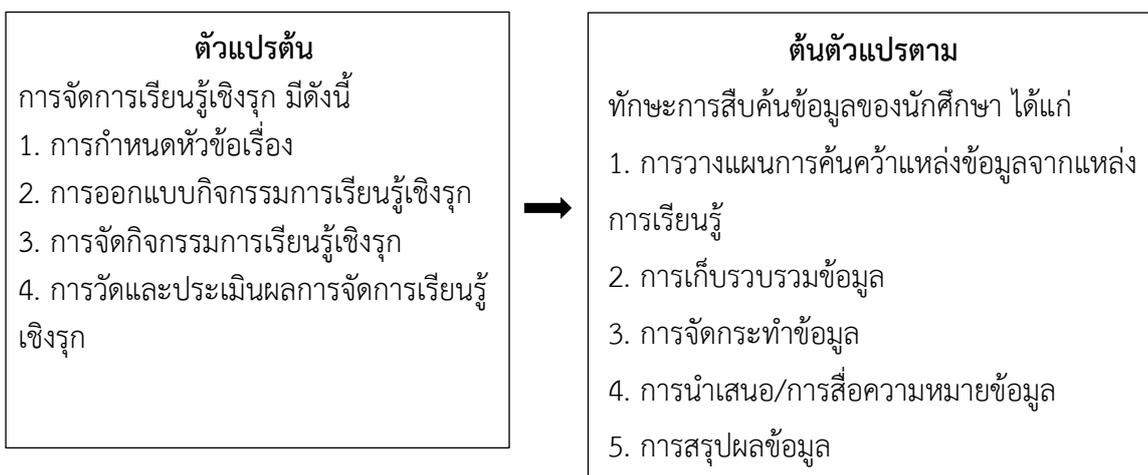
จากหลักการและเหตุผลดังกล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยในฐานะอาจารย์ประจำหลักสูตรศึกษาศาสตร-บัณฑิตและอาจารย์ผู้สอน สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี ตระหนักและเล็งเห็นถึงความสำคัญในการพัฒนาทักษะการสืบค้นข้อมูลของนักศึกษา โดยใช้วิธีการจัดการเรียนรู้เชิงรุก เพื่อให้นักศึกษาเกิดทักษะในการสืบค้นข้อมูลโดยใช้วิธีการที่ถูกต้องและเหมาะสม เป็นข้อมูลที่เชื่อถือได้ สืบค้นจากแหล่งเรียนรู้ตามหลักวิชาการได้อย่างถูกต้องต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อพัฒนาทักษะการสืบค้นข้อมูล
2. เพื่อพัฒนาวิธีการจัดการเรียนรู้เชิงรุก
3. เพื่อศึกษาผลการประเมินทักษะการสืบค้นข้อมูลของนักศึกษา

กรอบแนวคิดการวิจัย

จากการศึกษาเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับทักษะการสืบค้นข้อมูล ผู้วิจัยนำมาวิเคราะห์และสังเคราะห์ โดยพบว่า ทักษะการสืบค้นข้อมูล ประกอบด้วย การวางแผนการค้นคว้าแหล่งข้อมูลจากแหล่งการเรียนรู้ การเก็บรวบรวมข้อมูล การจัดกระทำข้อมูล การนำเสนอ/การสื่อความหมายข้อมูล และการสรุปผลข้อมูล และจากการศึกษาเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้เชิงรุก สรุปได้ว่า การจัดการเรียนรู้เชิงรุก ประกอบด้วย การกำหนดหัวข้อเรื่อง การออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุกการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก และการวัดและประเมินผลการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (หน่วยศึกษานิเทศก์ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2562) ผู้วิจัยนำมาจัดทำเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย เรื่อง การพัฒนาทักษะการสืบค้นข้อมูลของนักศึกษา โดยใช้วิธีการจัดการเรียนรู้เชิงรุก มีกระบวนการจัดการเรียนรู้ ดังนี้

ระเบียบวิธีการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลอง (Experimental Research) ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัย ดังนี้

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ นักศึกษาชั้นปีที่ 1 สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี ที่มีอายุระหว่าง 19-20 ปี ลงทะเบียนเรียนในรายวิชา อุดมการณ์และจิต-วิญญาณ ความเป็นครู ภาคการศึกษาที่ 2 ปีการศึกษา 2566 ประกอบด้วย 3 กลุ่มเรียน จำนวน 59 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ นักศึกษาชั้นปีที่ 1 สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี ที่มีอายุระหว่าง 19-20 ปี ลงทะเบียนเรียนในรายวิชา อุดมการณ์และจิตวิญญาณ ความเป็นครู ภาคการศึกษาที่ 2 ปีการศึกษา 2566 โดยใช้วิธีการสุ่มแบบกลุ่ม (cluster random sampling) จำแนกเป็น 2 กลุ่มเรียน จำนวน 40 คน โดยเป็นกลุ่มทดลอง จำนวน 20 คน และกลุ่มควบคุม จำนวน 20 คน

โดยกระบวนการในการคัดเลือกกลุ่มทดลองและควบคุมในการดำเนินการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยในฐานะผู้สอนในรายวิชา อุดมการณ์และจิตวิญญาณความเป็นครู ได้แจ้งรายละเอียดของการทำวิจัย สอบถามความสมัครใจ และให้นักศึกษาลงชื่อในเอกสารแสดงความยินยอมเข้าร่วมการวิจัยแก่นักศึกษา ทั้ง 2 กลุ่ม อย่างชัดเจน ซึ่งในการวิจัยครั้งนี้จะไม่เกี่ยวกับการให้คะแนนและการวัดประเมินผลการเรียน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล และการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยเป็น 3 ระยะ โดยมีรายละเอียดดังนี้

ระยะที่ 1 การพัฒนาทักษะการสืบค้นข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการวิจัยตามลำดับขั้นตอน ดังนี้

1. ศึกษาและวิเคราะห์แนวทางการพัฒนาทักษะการสืบค้นข้อมูลของนักศึกษา โดยการรวบรวมเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับทักษะการสืบค้นข้อมูลของนักศึกษา จากนั้นนำมาวิเคราะห์และสังเคราะห์ทักษะการสืบค้นข้อมูล

2. ตรวจสอบความเหมาะสมร่างทักษะการสืบค้นข้อมูลของนักศึกษา โดยเครื่องมือที่ใช้ในการดำเนินการวิจัยระยะที่ 1 คือ แบบประเมินความคิดเห็นเกี่ยวกับทักษะการสืบค้นข้อมูลของนักศึกษา โดยผ่านการประเมินจากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน

สำหรับระยะที่ 1 ใช้การตรวจสอบความเหมาะสมด้วยการประเมินดัชนีความสอดคล้อง (Index of item Objective Congruence: IOC)

ระยะที่ 2 การพัฒนาวิธีการจัดการเรียนรู้เชิงรุก โดยศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้เชิงรุก

การจัดทำชุดการเรียนรู้เชิงรุก ซึ่งประกอบไปด้วย

1. กำหนดวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม และสร้างเนื้อหาในแผนการเรียนรู้เชิงรุก รายวิชา อุดมการณ์และจิตวิญญาณความเป็นครู โดยผ่านการประเมินจากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน

2. การสร้างแผนการเรียนรู้เชิงรุก (การกำหนดหัวข้อเรื่อง การออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก การจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก และการวัดและประเมินผลการจัดการเรียนรู้เชิงรุก) สื่อช่วยสอน แบบฝึกหัดแบบทดสอบ และวิธีการประเมินในหลากหลายรูปแบบ ได้แก่ การสอบถามปากเปล่าเพื่อวัดความรู้ความเข้าใจ การสังเกตวิธีการปฏิบัติงาน และผลงานของผู้เรียน โดยเครื่องมือที่นำมาใช้ในการวิจัย ผ่านการประเมินจากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน

สำหรับระยะที่ 2 ใช้การตรวจสอบความเหมาะสมด้วยการประเมินดัชนีความสอดคล้อง (Index of item Objective Congruence: IOC) ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ระยะที่ 3 การศึกษาผลการประเมินทักษะการสืบค้นข้อมูลของนักศึกษา โดยกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยเป็นนักศึกษาชั้นปีที่ 1 สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี ที่มีอายุระหว่าง

19-20 ปี ลงทะเบียนเรียนในรายวิชา อุดมการณ์และจิตวิญญาณความเป็นครู ภาคการศึกษาที่ 2 ปีการศึกษา 2566 โดยใช้วิธีการสุ่มแบบกลุ่ม จำแนกเป็น 2 กลุ่มเรียน จำนวน 40 คน โดยเป็นกลุ่มทดลอง จำนวน 20 คน และกลุ่มควบคุม จำนวน 20 คน โดยการประเมินทักษะการสืบค้นข้อมูลของนักศึกษากลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้เชิงรุก

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการประเมินทักษะการสืบค้นข้อมูลของนักศึกษา โดยการใช้แบบทักษะการสืบค้นข้อมูล ซึ่งประกอบไปด้วย

1. ศึกษาและวิเคราะห์การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการประเมินทักษะการสืบค้นข้อมูล
2. จัดทำโครงร่างแบบประเมินทักษะการสืบค้นข้อมูล โดยผ่านการประเมินจากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน สำหรับระยะที่ 3 ใช้การตรวจสอบความเหมาะสมด้วยการประเมินดัชนีความสอดคล้อง (Index of item

Objective Congruence: IOC) และคำร้อยละ

ผลการวิจัย

จากการวิจัยเรื่อง การพัฒนาทักษะการสืบค้นข้อมูลของนักศึกษา โดยใช้วิธีการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ผู้วิจัยขอ นำเสนอผลการวิจัย ดังนี้

1. ผลการพัฒนาทักษะการสืบค้นข้อมูล พบว่า ทักษะการสืบค้นข้อมูล ประกอบด้วย 5 ทักษะ ได้แก่ การวางแผนการค้นคว้าแหล่งข้อมูลจากแหล่งการเรียนรู้ การเก็บรวบรวมข้อมูล การจัดกระทำข้อมูล การนำเสนอ/การสื่อความหมายข้อมูล และการสรุปผลข้อมูล (IOC \geq 0.5)

ภาพที่ 1 ทักษะการสืบค้นข้อมูล

2. ผลการพัฒนาวิธีการจัดการเรียนรู้เชิงรุก พบว่า แผนการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ในรายวิชา อุดมการณ์และจิตวิญญาณความเป็นครู แบ่งออกเป็น 10 แผน ซึ่งผลการประเมินความสอดคล้อง (IOC) ของแต่ละแผนการเรียนรู้จากผู้เชี่ยวชาญทั้งในส่วนของเนื้อหา ภาษา ภาพประกอบ แผนปฏิบัติการสอน และสื่อช่วยสอน พบว่า ในแต่ละรายการมีความเหมาะสม (IOC \geq 0.5)

ตารางที่ 1 ผลการประเมินของผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับความเหมาะสมของเนื้อหา ภาษา และภาพประกอบ

หัวข้อการจัดการเรียนรู้เชิงรุก	ด้านเนื้อหา			ด้านภาษา			ด้านภาพประกอบ		
	\bar{X}	S.D.	แปลผล	\bar{X}	S.D.	แปลผล	\bar{X}	S.D.	แปลผล
1 ความหมายของอุดมการณ์ จิตวิญญาณความเป็นครู และคำว่า ครู/อาจารย์	4.67	0.58	มากที่สุด	4.33	0.33	มาก	4.56	0.19	มากที่สุด
2 อุดมการณ์ครู	4.44	0.19	มาก	4.44	0.38	มาก	4.56	0.19	มากที่สุด
3 การปลูกฝังจิตวิญญาณความเป็นครู	4.44	0.19	มาก	4.44	0.19	มาก	4.56	0.19	มากที่สุด
4 มาตรฐานและจรรยาบรรณในวิชาชีพครู	4.56	0.51	มากที่สุด	4.33	0.58	มาก	4.56	0.51	มากที่สุด

หัวข้อการจัดการเรียนรู้เชิงรุก	ด้านเนื้อหา			ด้านภาษา			ด้านภาพประกอบ		
	\bar{X}	S.D.	แปลผล	\bar{X}	S.D.	แปลผล	\bar{X}	S.D.	แปลผล
5 กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับครูและวิชาชีพครู	4.67	0.33	มากที่สุด	4.33	0.33	มาก	4.56	0.19	มากที่สุด
6 หน้าที่ของครู และการปฏิบัติงาน	4.67	0.33	มากที่สุด	4.44	0.19	มาก	4.44	0.51	มาก
7 หลักธรรมาภิบาล และความซื่อสัตย์สุจริต คุณธรรมและจริยธรรม	4.56	0.19	มากที่สุด	4.56	0.19	มากที่สุด	4.56	0.19	มากที่สุด
8 การมีจิตสำนึก จิตสาธารณะ และเสียสละให้กับสังคม	4.56	0.51	มากที่สุด	4.44	0.19	มาก	4.56	0.19	มากที่สุด
9 การสร้างความก้าวหน้าของครู และการพัฒนาวิชาชีพ	4.56	0.51	มากที่สุด	4.44	0.51	มาก	4.56	0.38	มากที่สุด
10 ความรอบรู้ในเนื้อหาวิชาที่สอน และกลยุทธ์ในการสอน	4.56	0.38	มากที่สุด	4.43	0.33	มาก	4.56	0.19	มากที่สุด
รวม	4.56	0.31	มากที่สุด	4.41	0.26	มาก	4.54	0.25	มากที่สุด

จากตารางที่ 1 ผลการประเมินความเหมาะสมในภาพรวมของเนื้อหา ภาษา และภาพประกอบในแต่ละแผน อยู่ในระดับมากถึงมากที่สุดทุกด้าน และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านเนื้อหา มีความเหมาะสมสูงสุด (\bar{X} = 4.56, S.D. = 0.31) รองลงมา คือ ด้านภาพประกอบ (\bar{X} = 4.54, S.D. = 0.25) และลำดับสุดท้าย คือ ด้านภาษา (\bar{X} = 4.41, S.D. = 0.26)

ตารางที่ 2 ผลการประเมินของผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับแผนปฏิบัติการสอนและสื่อช่วยสอน

หัวข้อการจัดการเรียนรู้เชิงรุก	ด้านแผนปฏิบัติการสอน			ด้านสื่อช่วยสอน		
	\bar{X}	S.D.	แปลผล	\bar{X}	S.D.	แปลผล
1 ความหมายของอุดมการณ์ จิตวิญญาณความเป็นครู และคำว่า ครู/อาจารย์	4.57	0.25	มากที่สุด	4.72	0.16	มากที่สุด
2 อุดมการณ์ครู	4.33	0.27	มาก	4.64	0.27	มากที่สุด
3 การปลูกฝังจิตวิญญาณความเป็นครู	4.52	0.18	มากที่สุด	4.45	0.30	มาก
4 มาตรฐานและจรรยาบรรณในวิชาชีพครู	4.42	0.16	มาก	4.64	0.16	มากที่สุด
5 กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับครูและวิชาชีพครู	4.52	0.18	มากที่สุด	4.64	0.16	มากที่สุด
6 หน้าที่ของครู และการปฏิบัติงาน	4.62	0.30	มากที่สุด	4.56	0.25	มากที่สุด
7 หลักธรรมาภิบาล และความซื่อสัตย์สุจริต คุณธรรม และจริยธรรม	4.71	0.23	มากที่สุด	4.67	0.13	มากที่สุด
8 การมีจิตสำนึก จิตสาธารณะ และเสียสละให้กับสังคม	4.62	0.23	มากที่สุด	4.67	0.16	มากที่สุด
9 การสร้างความก้าวหน้าของครู และการพัฒนาวิชาชีพ	4.29	0.25	มาก	4.56	0.19	มากที่สุด
10 ความรอบรู้ในเนื้อหาวิชาที่สอน และกลยุทธ์ในการสอน	4.38	0.23	มาก	4.61	0.19	มากที่สุด
รวม	4.50	0.26	มาก	4.62	0.25	มากที่สุด

จากตารางที่ 2 ผลการประเมินความเหมาะสมในภาพรวมของแผนปฏิบัติการสอน และสื่อช่วยสอนในแต่ละแผน อยู่ในระดับมากถึงมากที่สุด และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านสื่อช่วยสอนมีความเหมาะสมสูงสุด (\bar{X} = 4.62, S.D. = 0.25) และรองลงมา คือ ด้านแผนปฏิบัติการฝึกอบรม (\bar{X} = 4.50, S.D. = 0.26)

3. ผลการศึกษาผลการประเมินทักษะการสืบค้นข้อมูลของนักศึกษา โดยมีรายละเอียด ดังนี้

3.1 ผลการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการประเมินทักษะการสืบค้นข้อมูลของนักศึกษา โดยผลการประเมินดัชนีความสอดคล้องของวิธีการประเมินกับเกณฑ์การปฏิบัติ พบว่า ผลการประเมินความสอดคล้อง (IOC) จากผู้เชี่ยวชาญในแต่ละรายการมีความเหมาะสม (IOC \geq 0.5)

3.2 ผลการประเมินสมรรถนะทักษะการสืบค้นข้อมูลของนักศึกษา

ตารางที่ 3 ผลการเปรียบเทียบทักษะการสืบค้นข้อมูลของนักศึกษากลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ก่อนการจัดการเรียนรู้เชิงรุก

ทักษะการสืบค้นข้อมูลก่อนการจัดการเรียนรู้เชิงรุก	กลุ่มทดลอง		กลุ่มควบคุม	
	คะแนน (20)	ร้อยละ	คะแนน (20)	ร้อยละ
1. การวางแผนการค้นคว้าแหล่งข้อมูลจากแหล่งการเรียนรู้	11	55	11	55
2. การเก็บรวบรวมข้อมูล	10	50	11	55
3. การจัดกระทำข้อมูล	13	65	13	65
4. การนำเสนอ/การสื่อความหมายข้อมูล	11	55	12	60
5. การสรุปผลข้อมูล	13	65	10	50
รวม	11.6	58	11.4	57

จากตารางที่ 3 พบว่า ก่อนการจัดการเรียนรู้เชิงรุก นักศึกษากลุ่มทดลองมีทักษะการสืบค้นข้อมูลมีคะแนนเฉลี่ย 11.6 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 58 และนักศึกษากลุ่มควบคุมมีทักษะการสืบค้นข้อมูล มีคะแนนเฉลี่ย 11.4 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 57

ตารางที่ 4 ผลการเปรียบเทียบทักษะการสืบค้นข้อมูลของนักศึกษากลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม หลังการจัดการเรียนรู้เชิงรุก

ทักษะการสืบค้นข้อมูลก่อนการจัดการเรียนรู้เชิงรุก	กลุ่มทดลอง		กลุ่มควบคุม	
	คะแนน (20)	ร้อยละ	คะแนน(20)	ร้อยละ
1. การวางแผนการค้นคว้าแหล่งข้อมูลจากแหล่งการเรียนรู้	16	80	12	60
2. การเก็บรวบรวมข้อมูล	17	85	10	50
3. การจัดกระทำข้อมูล	17	85	13	65
4. การนำเสนอ/การสื่อความหมายข้อมูล	18	90	13	65
5. การสรุปผลข้อมูล	17	85	11	55
รวม	17	85	11.8	59

จากตารางที่ 4 พบว่า หลังการจัดการเรียนรู้เชิงรุก นักศึกษากลุ่มทดลองมีทักษะการสืบค้นข้อมูลมีคะแนนเฉลี่ย 17 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 85 และนักศึกษากลุ่มควบคุมมีทักษะการสืบค้นข้อมูลมีคะแนนเฉลี่ย 11.8 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 59

สรุปได้ว่า หลังการจัดการเรียนรู้เชิงรุก นักศึกษากลุ่มทดลองมีทักษะการสืบค้นข้อมูลสูงขึ้นกว่า ก่อนการจัดการเรียนรู้เชิงรุก และสูงกว่า กลุ่มควบคุม

อภิปรายผลการวิจัย

ผลการวิจัยเรื่อง การพัฒนาทักษะการสืบค้นข้อมูลของนักศึกษา โดยใช้วิธีการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ผู้วิจัยอภิปรายผลตามวัตถุประสงค์ ดังนี้

1. การพัฒนาทักษะการสืบค้นข้อมูล พบว่า ทักษะการสืบค้นข้อมูล ประกอบด้วย ทักษะ 5 ด้าน ได้แก่ การวางแผนการค้นคว้าแหล่งข้อมูลจากแหล่งการเรียนรู้ การเก็บรวบรวมข้อมูล การจัดกระทำข้อมูล การนำเสนอ/การสื่อความหมายข้อมูล และการสรุปผลข้อมูล โดยผ่านการตรวจสอบและให้คำแนะนำจากผู้เชี่ยวชาญที่มีประสบการณ์ ความเชี่ยวชาญด้านการสืบค้นข้อมูล เพื่อให้ได้ทักษะการสืบค้นข้อมูลที่เหมาะสม ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ขวัญใจ จริยาทัศน์กร (2563) ที่ได้พัฒนาทักษะการสืบค้นข้อมูลของนักศึกษาสาขาการศึกษาปฐมวัย

โดยบูรณาการเรียนรู้จากการปฏิบัติจริงและการใช้วิจัยเป็นฐาน ซึ่งขั้นตอนในการสร้างแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ การสอน และการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลวิจัยผ่านการตรวจสอบและให้คำแนะนำจากผู้เชี่ยวชาญที่มีประสบการณ์ ประกอบด้วย 1) แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้การสอนโดยบูรณาการการเรียนรู้จากการปฏิบัติจริงและการใช้วิจัยเป็นฐาน ผ่านการประเมินจากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบความสอดคล้องของเนื้อหา เพื่อหาดัชนีความสอดคล้อง (IOC) และนำมาปรับปรุงแผนการจัดกิจกรรมฯ ตามความเห็นของผู้เชี่ยวชาญเพื่อนำไปใช้ในทดลองต่อไป 2) แบบสอบถามพฤติกรรมในการสืบค้นข้อมูลของนักศึกษา (แบบตรวจรายการ) ผ่านการประเมินจากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) เพื่อพิจารณาความเหมาะสมของเนื้อหา และตรวจสอบความสอดคล้องตามนิยามตัวแปร เพื่อหาดัชนีความสอดคล้อง (IOC) และ 3) แบบประเมินทักษะการสืบค้นข้อมูลของนักศึกษาสาขาการศึกษาปฐมวัย (แบบประเมินมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ) ผ่านการประเมินจากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) เพื่อพิจารณาความเหมาะสมของเนื้อหา และตรวจสอบความสอดคล้องตามนิยามตัวแปร เพื่อหาดัชนีความสอดคล้อง (IOC) และนำมาปรับปรุงแบบประเมินตามความเห็นของผู้เชี่ยวชาญเพื่อนำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัยต่อไป

2. การพัฒนาการจัดการเรียนรู้เชิงรุก โดยการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ประกอบด้วย 1) การกำหนดหัวข้อเรื่อง โดยกำหนดหัวข้อเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้ในรายวิชา อุดมการณ์และจิตวิญญาณความเป็นครู ที่เป็นประเด็นในเรื่องที่ผู้เรียนจะต้องทำการศึกษาค้นคว้าหาข้อมูลความรู้ ซึ่งเป็นหัวข้อเรื่องที่ทันสมัย มีความน่าสนใจ และมีความหมายสำหรับผู้เรียน ทำให้ผู้เรียนอยากเรียนรู้ และพร้อมที่จะสืบเสาะและแสวงหาคำตอบด้วยตนเอง โดยผู้เรียนสามารถใช้ทักษะการสืบค้นข้อมูลในการค้นหาข้อมูลตามหัวข้อเรื่องตามที่กำหนด 2) การออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก โดยออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุกในแผนการจัดการเรียนรู้ในรายวิชา อุดมการณ์และจิตวิญญาณความเป็นครู จำนวน 10 แผน รวมทั้งออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุกในกิจกรรมพัฒนาอื่น ๆ ให้แก่ผู้เรียน โดยผู้วิจัยศึกษาข้อมูล และนำมาสรุปและออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก ประกอบด้วย เนื้อหา ภาษา ภาพ ประกอบ แผนปฏิบัติ การฝึกอบรม และสื่อช่วยสอน และ 3) การจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก โดยนำแผนการจัดการเรียนรู้เชิงรุกมาดำเนินการตามที่กำหนดไว้ มีการกระตุ้นความสนใจให้แก่ผู้เรียน ทำให้ผู้เรียนเกิดความสนุกสนาน และทำให้ตื่นตัวในการเรียนหรือการทำกิจกรรมต่าง ๆ และ 4) การวัดและประเมินผลการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ผู้วิจัยได้จัดทำกระบวนการในการวัดผลการเรียนรู้หรือการทำกิจกรรมว่า ผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุกบรรลุตามเป้าหมายที่กำหนดไว้หรือไม่ มีส่วนใดที่ต้องปรับปรุงแก้ไขเพื่อพัฒนาต่อไป โดยประเมินกระบวนการในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก และการประเมินคุณภาพของผู้เรียน รวมทั้งใช้วิธีการประเมินที่หลากหลายและเหมาะสมกับความรู้ ทักษะ เจตคติ และคุณลักษณะของผู้เรียนตามที่กำหนดไว้ในเป้าหมายของการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ซึ่งผลจากการตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญในด้านความเหมาะสมของเนื้อหา ภาษา ภาพประกอบ แผนปฏิบัติ การฝึกอบรม และสื่อช่วยสอน พบว่า มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากถึงมากที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับ บุญชม ศรีสะอาด (2560) ที่ได้กล่าวถึง การพัฒนานวัตกรรมต่าง ๆ ผู้วิจัยจะต้องพัฒนาขึ้นมาโดยศึกษาค้นคว้าแนวคิด ทฤษฎีต่าง ๆ ซึ่งจำเป็นต้องให้ผู้เชี่ยวชาญพิจารณาความถูกต้องและเหมาะสมด้วย และสอดคล้องกับ พีรพงศ์ บุญฤกษ์ กรรณิกา เงินบุตรโคตร และนุสรณ์ มุหะหมัด (2566) ที่ได้พัฒนาสมรรถนะการสื่อสารของครูวิทยาศาสตร์ด้วยการฝึกอบรม ซึ่งได้ผ่านการประเมินสื่อการเรียนรู้ในด้านต่าง ๆ จากผู้เชี่ยวชาญพบว่า มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด

3. การศึกษาผลการประเมินทักษะการสืบค้นข้อมูลของนักศึกษา พบว่า การสืบค้นข้อมูลหลังการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของกลุ่มทดลองทั้งในภาพรวมและรายด้านสูงกว่า ก่อนการจัดการเรียนรู้เชิงรุก และสูงกว่า กลุ่มควบคุม เนื่องจากการเรียนรู้เชิงรุกสามารถทำให้ผู้เรียนเกิดความรู้และทักษะการสืบค้นข้อมูล เพราะ การเรียนเชิง

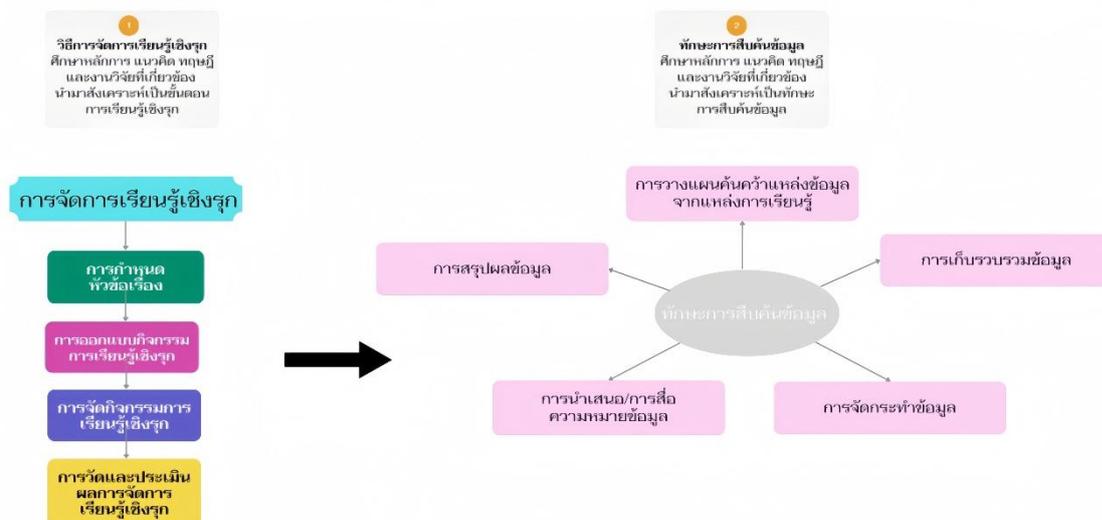

รุก คือ การให้ผู้เรียนได้รับความรู้ เรียนรู้จากข้อมูล หลักการ แนวคิด ทฤษฎีสู่การลงมือปฏิบัติจริง ทำให้ผู้เรียนเกิดทักษะในการสืบค้นข้อมูลจากการการเลือกรับข้อมูล ส่งผลให้เกิดทักษะในการวางแผนการค้นคว้าแหล่งข้อมูลจากแหล่งการเรียนรู้ การเก็บรวบรวมข้อมูล การจัดกระทำข้อมูล การนำเสนอ/การสื่อความหมายข้อมูล และการสรุปผลข้อมูล และเมื่อเปรียบเทียบกับนักศึกษากลุ่มควบคุม พบว่า ทักษะการสืบค้นข้อมูลก่อนและหลังการทดลอง ไม่มีความแตกต่างกัน แสดงให้เห็นว่า การเรียนรู้เชิงรุก ส่งผลต่อการพัฒนาทักษะการสืบค้นข้อมูลของนักศึกษาได้อย่างเป็นรูปธรรม ซึ่งทักษะการสืบค้นข้อมูลนั้นมีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งในโลกยุคปัจจุบัน นอกจากนี้ความรู้เกี่ยวกับการสืบค้นข้อมูลและแหล่งที่มาของข้อมูลที่นำเชื่อถือแล้วนั้น สิ่งสำคัญคือ สามารถนำไปสู่การปฏิบัติที่ถูกต้อง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ จุฬามาศ จันทรศรีสุคต และคณะ (2557) ที่ได้ศึกษาระบวนการพัฒนาทักษะการสืบค้นอย่างมีวิจารณญาณของนักศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) พัฒนาทักษะการสืบค้นอย่างมีวิจารณญาณที่ติดตัวและทำได้ด้วยตนเอง และ 2) ให้ได้ข้อมูลวิธีการและเวลาที่ใช้ในการพัฒนานักศึกษาเป็นรายบุคคล กลุ่มตัวอย่างเป็นนักศึกษา คณะครุศาสตร์ ชั้นปีที่ 1-4 เครื่องมือที่ใช้ คือ แผนการสอน และแบบประเมิน ผลการวิจัย พบว่า การพัฒนาทักษะการสืบค้นอย่างมีวิจารณญาณที่ติดตัวและทำได้ด้วยตนเอง พบว่า 1) ทักษะที่นักศึกษาทำได้ดี ได้แก่ ก) ชั้นปีที่ 3-4 คือ การสืบค้นข้อมูล นักศึกษา ข) ชั้นปีที่ 3 คือ การเลือกแหล่งข้อมูล ค) ชั้นปีที่ 2 คือ การสรุปใจความสำคัญและการเขียนอ้างอิง และ ง) ชั้นปีที่ 1 คือ การประเมินข้อมูล

องค์ความรู้ใหม่จากการวิจัย

ผลการวิจัยครั้งนี้ได้สร้างองค์ความรู้ใหม่เกี่ยวกับการพัฒนาทักษะการสืบค้นข้อมูลของนักศึกษา โดยใช้วิธีการจัดการเรียนรู้เชิงรุก โดยพัฒนาทักษะการสืบค้นข้อมูลของนักศึกษา จำนวน 5 ด้าน ได้แก่ การกำหนดหัวข้อเรื่อง การออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก การจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก และการวัดและประเมินผลการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ทักษะเหล่านี้ได้ผ่านกระบวนการพัฒนาบนพื้นฐานการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ประกอบด้วย การวางแผนการค้นคว้าแหล่งข้อมูลจากแหล่งการเรียนรู้ การเก็บรวบรวมข้อมูล การจัดกระทำข้อมูล การนำเสนอ/การสื่อความหมายข้อมูล และการสรุปผลข้อมูล โดยมีชั้นในการเรียนรู้เชิงรุก ได้แก่ ชั้นเตรียมความพร้อม ชั้นปฏิบัติงานกลุ่ม ชั้นประยุกต์ใช้ และชั้นติดตามผล ที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนสามารถนำไปปฏิบัติได้จริง โดยเน้นการฝึกปฏิบัติผ่านกระบวนการเรียนรู้เชิงรุกแบบมีส่วนร่วม ผลการศึกษาแสดงให้เห็นว่า การพัฒนาทักษะการสืบค้นข้อมูลของนักศึกษาดังกล่าว ช่วยให้ผู้เรียนสามารถปฏิบัติงานได้ตามวัตถุประสงค์ของแต่ละทักษะอย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้ยังพบว่า ความแตกต่างด้านผลการเรียนของผู้เรียนไม่ได้เป็นอุปสรรคต่อการเรียนรู้ แต่อาจมีผลต่อระยะเวลาการฝึกเรียนรู้ที่ต้องปรับให้เหมาะสมกับความสามารถเฉพาะบุคคล

พัฒนาทักษะการสืบค้นข้อมูลของนักศึกษา โดยใช้วิธีการจัดการเรียนรู้เชิงรุก

ภาพที่ 2 การพัฒนาทักษะการสืบค้นข้อมูลของนักศึกษา โดยใช้วิธีการจัดการเรียนรู้เชิงรุก

นอกจากนี้ การเรียนรู้เชิงรุกที่เน้นการปฏิบัติจริง และการมีส่วนร่วมของผู้เรียนยังถือเป็นแนวทางสำคัญในการพัฒนาทักษะในด้านอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องในอนาคต องค์ความรู้ใหม่นี้ไม่เพียงช่วยพัฒนาคุณภาพของนักศึกษาในการสืบค้นข้อมูลเท่านั้น แต่ยังสามารถนำไปต่อยอดในการพัฒนาแนวทางการจัดการเรียนรู้ หรือการพัฒนาการฝึกอบรมในรูปแบบใหม่ ๆ รวมถึงการคิดค้นนวัตกรรมสำหรับการส่งเสริมและพัฒนาผู้เรียนที่ตอบสนองต่อความเปลี่ยนแปลงในโลกปัจจุบันและอนาคตอย่างมีประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะจากการวิจัยในครั้งนี้

1. ผู้ดำเนินการจัดการเรียนรู้เชิงรุกควรศึกษาวิธีการจัดการเรียนรู้เชิงรุก และแผนการเรียนรู้เชิงรุกให้เข้าใจ และทบทวนเนื้อหา กิจกรรม และสิ่งที่ให้นักศึกษาได้ลงมือปฏิบัติ
2. ควรศึกษาแบบประเมินทักษะการสืบค้นข้อมูล โดยทำความเข้าใจขั้นตอนการประเมิน รวมทั้ง หลักการประเมินในแต่ละด้าน เพื่อให้การประเมินเป็นไปอย่างถูกต้อง

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรพัฒนานักศึกษาในด้านอื่น ๆ เช่น ทักษะสารสนเทศ และทักษะการคิดเชิงระบบ
2. ควรพัฒนาทักษะการสืบค้นข้อมูลนักศึกษา โดยใช้รูปแบบอื่น ๆ เช่น การสืบเสาะ การเรียนรู้แบบผสมผสาน และการเรียนรู้แบบร่วมมือ

เอกสารอ้างอิง

ขวัญใจ จริยาทัศนกร. (2563). พัฒนาทักษะการสืบค้นข้อมูลของนักศึกษาสาขาการศึกษาปฐมวัยโดยบูรณาการเรียนรู้ออกจากการปฏิบัติจริงและการใช้วิจัยเป็นฐาน (รายงานวิจัย). มหาวิทยาลัยสวนดุสิต ศูนย์การศึกษานอกที่ตั้งนครนายก.

จุฬามาศ จันทร์ศรีสุต และคณะ. (2557). กระบวนการพัฒนาทักษะการสืบค้นอย่างมีวิจารณญาณของนักศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี. *รมยสาร*, 12(1), 27-41.

- ณัฐพล อยู่เป็นสุข. (2561). การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6/2 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา (ฝ่ายประถม) เรื่อง ระบบอวัยวะในร่างกาย โดยใช้วิธีการสอนรูปแบบการเรียนรู้เชิงรุก (Active learning) (รายงานวิจัย). มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา.
- ทศพร ดิษฐ์ศิริ. (2563). การพัฒนารูปแบบการเรียนรู้แบบผสมผสานด้วยวิธีการเรียนรู้เชิงรุก เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของนักศึกษาวิชาชีพครู. *วารสารชุมชนวิจัย มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา*, 15(2), 197-209.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2560). *การวิจัยเบื้องต้น*. พิมพ์ครั้งที่ 10. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- ปรียานุช พรหมภาสิต. (2559). *คู่มือการจัดการเรียนรู้ “Active learning (AL) for Hu So at KPRU”*. กำแพงเพชร: คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร.
- แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2566-2570) (2565, 1 พฤศจิกายน). *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่มที่ 139 (ตอนพิเศษ 258), หน้า 3-4.
- พีรพงศ์ บุญฤกษ์, กรรณิกา เงินบุตรโคตร และนุสรรา มุหะหมัด. (2566). รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะการสื่อสารของครูวิทยาศาสตร์ด้วยการฝึกอบรมจากการพัฒนาสื่อการเรียนรู้ความเป็นจริงเสริม รายวิชาเคมี เรื่อง หมู่ฟังก์ชันของสารอินทรีย์ด้วยโปรแกรมยูนิตีทรีดีร่วมกับโปรแกรมวูโฟเรีย. *Journal of Roi Kaensarn Academic*, 9(1), 359-374
- สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ. (2561). *ทักษะแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง*. สืบค้นเมื่อ 15 กันยายน 2566, จาก <https://ops.moe.go.th/ทักษะแสวงหาความรู้ด้วย/>
- หน่วยศึกษานิเทศก์ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2562). *แนวทางการนิเทศเพื่อพัฒนาและส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก*. สืบค้นเมื่อ 30 กันยายน 2566, จาก http://academic.obec.go.th/images/document/1603180137_d_1.pdf
- EDUCA Secretariat Office. (2020). *Research and Information Retrieval skills, Essential skills for students in online learning*. Retrieved September 15, 2023, from <https://www.educathai.com/knowledge/articles/365>